

INTERNATIONAL JOURNAL OF FIELD EDUCATION

The Analysis of the Graduate Theses Related to Values Educations

Nuray Kurtdede-Fidan¹

Afyon Kocatepe University, Faculty of Education, Primary School Teaching

Ömer Öner

Afyon Kocatepe University, Institute of Social Sciences, Classroom Teacher Graduate Student

ABSTRACT

In this study, it is aimed to examine the graduate theses made for the education of values between the years 2011-2016 in Turkey. In the research conducted by adopting the qualitative research approach, 98 postgraduate theses registered in the Dissertation Center Database of Higher Education Council Publication and Documentation Department were examined. Data collected by document analysis (analysis) technique were analyzed by content analysis technique. The study was conducted in the year 2013 with the most number of graduate education theses and it was seen that the most number of graduate theses were prepared in Atatürk University and Necmettin Erbakan University. Doctoral theses are fewer than master's theses and most of the studies were conducted using qualitative research methods. In addition, it has been determined that most of the researches used in the thesis are using the analysis of the documents as the data collecting tool and the most researching as the sample-study group is carried out using the students, teachers and written sources.

Key Words: Education, Values Education, Graduate Theses, Content Analysis

ARTICLE INFO

*Received:*01.02.2018

Revision

*received:*16.05.2018

Accepted: 30.05.2018

Published online:

22.06.2018

¹*Corresponding Author:*
Assoc. Prof. Dr.
nkurt@aku.edu.tr

Değerler Eğitime Yönelik Yapılan Lisansüstü Tezlerin İncelenmesi

Nuray Kurtdede Fidan¹

Afyon Kocatepe Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Sınıf Eğitimi

Ömer Öner

Afyon Kocatepe University, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Öğrencisi

ÖZET

Bu araştırmada, Türkiye’ de 2011-2016 yılları arasında değerler eğitime yönelik yapılmış olan lisansüstü tezlerin incelenmesi amaçlanmıştır. Nitel araştırma yaklaşımı benimsenerek gerçekleştirilen araştırmada, Yükseköğretim Kurulu Yayın ve Dokümantasyon Dairesi Tez Merkezi Veri Tabanında kayıtlı olan 98 adet lisansüstü tez incelenmiştir. Doküman analizi yöntemiyle toplanan veriler, içerik analizi tekniği ile çözümlenmiştir. Yapılan araştırmada, değerler eğitime yönelik lisansüstü eğitim tezlerinin en çok 2013 yılında hazırlandığı ve sayıca en fazla lisansüstü tezin Atatürk Üniversitesi ve Necmettin Erbakan Üniversitesi’nde hazırlandığı görülmüştür. Doktora tezlerinin yüksek lisans tezlerine oranla oldukça az olduğu, çalışmaların büyük bölümünün nitel araştırma yöntemi kullanılarak yapıldığı saptanmıştır. Ayrıca, tezlerde veri toplama aracı olarak, en fazla doküman analizinin kullanıldığı ve örneklem-çalışma grubu olarak en fazla araştırmamanın öğrenci, öğretmen ve yazılı kaynaklar kullanılarak yürütüldüğü tespit edilmiştir.

MAKALE BİLGİSİ

Alınma

Tarihi:01.02.2018

Düzeltilmiş hali alınma

tarihi: 16.05.2018

Kabul Edilme Tarihi:

30.05.2018

Çevrimiçi yayınlanma

tarihi: 22.06.2018

Anahtar Kelimeler:Eğitim, Değerler Eğitimi, Lisansüstü Tez, İçerik Analizi

Giriş

Dünyada, bazı yerlerdeki çatışma ve sıkıntılara rağmen küresel eğitim açık ve çoğulcu bir topluma doğru ilerlemektedir. Bu sebeple, toplumsal yaşamda değişik inanç ve kökenlerden olan insanlar bir arada yaşamayı öğrenmek zorundadır (Hill, 1998). Çocuklar dünyadaki şiddet, büyüyen sosyal problemler ve etraflarındakilerin kendilerine yeterince saygı göstermemesinden aşırı derecede etkilenmektedirler. Çoğu ülkede aileler ve eğitimciler bu sorunların çözümünün etkili bir değerler eğitimi olduğuna inanmaktadır (Tillman, 2000). Bu yüzden değerler eğitimi, eğitim sistemi içinde çok önemli bir yere sahiptir. Türk millî eğitim politikalarında hedef olarak belirtilen; toplumun ihtiyacı olan bilinçli, kültürlü, değerlerine sahip, özellikle Türk millî eğitiminin amaçlarında vurgulanan hedeflere ulaşmada ve yurttaşları bu doğrultuda yetiştirme konusunda eğitim sistemine önemli görevler düşmektedir. Eğitim sistemi, yetiştirdiği kişilerin en iyi donanıma sahip olmasıyla birlikte, bireylerin en iyi karaktere ve bilince de sahip olmasını ister. Dünyanın her yerinde eğitim, kişilerin içinde doğup büyüdükleri toplumun değer yargılarını benimsemelerini de ister (Ulusoy, 2007).

¹Sorumlu yazar:

Doç. Dr.

nkurt@aku.edu.tr

Günümüzde öğretim programlarına da giren değerler eğitimi, toplumun değerlerinden bağımsız düşünülemez.

Değer kavramı insanlık tarihinde eskiden beri önemli bir yere sahiptir. Rokeach'a göre, "Değer nedir?" sorusu felsefenin en eski çalışma konularından birisi olmuş ve ilk olarak Platon, M.Ö. 4. yüzyılda bu soruya yanıt aramaya başlamıştır (Akt. Baş ve Beyhan, 2012). Erdem'e (2003) göre değer, belirli bir durumu diğerine tercih etme eğilimi olarak tanımlanabilir. Ulusoy (2007) ise değeri, bir şeyin önemini belirlemeye yarayan soyut ölçü, bir şeyin değdiği karşılık, kıymet, yüksek ve yararlı nitelik olarak tanımlamıştır. Güngör'e (1993) göre değer, bir şeyin arzu edilebilir veya edilemez olduğu hakkındaki inançtır. Değerler, bir bakıma hayatın amaçları durumundadır. Üstelik sadece bireysel olarak değil, bireylerin başkalarının hayatı için de amaç olmasını beklediği niteliklerdir. Bu nedenle değerler bazen sadece bireyleri tanımlarken bazen de toplumu ya da toplumun büyük bir kesimini tanımlayıcı olgular niteliğinde olabilmektedir. Bireysel anlamda değerler, bireyin çevresiyle etkileşimi sonucunda içselleştirdiği ve davranışlarını yönlendiren standartlardır. Toplumsal anlamıyla ise, toplumca en iyi, en doğru ve en faydalı olduğu kabul edilen şeylerdir (Akbaş, 2004). Değerler toplumbilimsel bir kavram olarak, bireyin içinde yaşadığı toplumun yönlendirmesi sonucu, bir değerler sistemi olarak ortaya çıkar. Birey için anlamlı olan toplumsal değerler, hemen herkes için ortak değerlerdir. Bu nedenle, aynı şeylerin, toplumun tüm bireyleri tarafından, aynı biçimde değerlendirileceği kabul edilebilir. Böylece değerler, ulaşılması kolaylıkla olası olanı değil, ulaşılması gereken ideal hedeflerin, ideal göstergeleridir. Değerler sistemi ise, bu ideallerin ya da değerlerin, birey için ifade ettiği önem derecelerine göre sıralanmaları sonucu ortaya çıkar (İnceoğlu, 2010). Ahlaki davranış konusunda ise değer, bir kimsenin insanları, insanlara ait nitelikleri, istek ve niyetleri, davranışları değerlendirirken kullandığı bir kriter demektir. Değer bir inanç olarak, insanın dünyasının belli bir kısmıyla ilgili idrak, duygu ve bilgilerinin bir karışımı olarak görülmektedir (Güngör, 1993). Değer kavramı inancın dini ve ahlaki alanlarını içeren kısımlar olarak açıklanmıştır. Ayrıca değerler, yaşamlarımızı nasıl sürdürdüğümüzü, organize ettiğimizi ve yaşadığımız deneyimler ile ilgili görüşleri işaret eder. Değerler bilgi, duygu ve davranışlarımızla ilgili olabilir (Powney vd., 1995). Felsefe, psikoloji, sosyoloji başta olmak üzere; matematik, iktisat, dini bilimler ve tarih gibi birçok bilim alanında kullanılan değer kavramını sosyal bilimler açısından bu kadar önemli kılan insan davranışlarını ele alıyor ve yorumluyor olmasıdır (Ulusoy, 2007). Değerlerin, tutum ve inançlar gibi, bilişsel, duyuşsal ve psikomotor olmak üzere üç boyutu vardır. Değerlerin bilişsel yönü, değerlerin farkına varmayı ve kavrayarak nerede kullanacağını bilmeyi, duyuşsal yönü iyi-kötü, olumlu-olumsuz gibi yargıları ve duygusal tepkileri, psikomotor yönü ise bilişsel ve duyuşsal yönden meydana gelen öğrenmelerin davranışlara yön vermesini içerir. Değerin davranışlara dönüşebilmesi için bilişsel ve duyuşsal yönünün tamamlanması gerekir (Akbaş, 2004). Değerler eğitiminde bilgi boyutunun esas alınıp duygu ve davranış boyutunun genellikle göz ardı edilmesi, bu alanda karşılaşılan önemli sorunlardan biridir. Değerler bilgi, duygu ve davranış olaylarının bir terkibi olduğu için, değerlerin eğitimine de bu bütünlük içinde bakılmalıdır. Bilmek önemlidir fakat benimsenip davranışlara yön vermediği sürece değer eğitiminin başarısından söz edilemez. Sadece bilgiler verilir duyular göz ardı edilirse, değerler basit hesaplar konusu olmaktan öte gidemez (Güngör, 2000). Günümüzde değerler eğitimi, eğitimin en güncel konularından birini oluşturmaktadır. Dünya genelinde toplumlardaki ahlaki sorunların artması, açgözlülük, sahtekârlık, cinayet oranlarındaki artış, uyuşturucu kullanımı, intihar gibi zarar verici davranışların çoğalması değerler eğitiminin ön plana çıkmasına neden olmuştur. 21. Yüzyılda okulların ahlaki değerleri öğretmesi ve iyi karakter geliştirmeye katkıda bulunması gerekli görülmektedir (Lickona'dan akt. Çengelci, 2010:4-5). Türk eğitim sistemi, öğrencileri daha çok akademik hayata hazırlayan bir yapıya sahiptir. Son zamanlarda yapılan araştırmalarda toplumda önemli ahlaki problemlerin ortaya çıktığı görülmektedir. Kişilerin sosyal ilişkilerinde sorun yaşamaması için karşılaştığı ahlaki problemleri nasıl çözeceği onlara öğretilmelidir. Bu yüzden, eğitim sistemlerinin değerler eğitimine vermesi gereken önem artmaktadır (Can, 2008). Değerler eğitiminin öğretiminde okulların hayati bir rolü vardır (Aspin, 2000). Değer eğitimi, formal eğitim içerisinde verilmesi gereken, yeni nesillerin kişilik gelişimine, toplumsallaşmasına katkı sağlayan bir alandır. Değer eğitimine ilişkin birçok yaklaşım tanımlanmakla birlikte, değerlerin kazandırılmasının oldukça

zor olduğu ifade edilebilir (Gültekin, 2007). Bu bağlamda değerleri bireylere dayatmak yerine, onların kendi değerlerini geliştirmelerine yardımcı olmak gerekir (Kirschenbaum, 2000). Değerler eğitimi soyut kavramlardan oluşan bir yapı olduğu için, bu kavramların öğrenciler tarafından içselleştirilmesi zordur. Bu yüzden öğretilen değerle ilgili etkinlik temelli eğitim yapılmalıdır. Hikâyeler, önemli şahsiyetler, örnek olaylar, geziler, kazandırılacak olan değerle ilgili filmler bu etkinliklerde kullanılırsa değerler somutlaştırılmış olacak, çocuğun bu değerleri öğrenmesi kolaylaşacaktır (Aktepe, 2010). Hemen hemen eğitimin tüm aşamalarında ihmal edilen duyuşsal alan hedeflerinin ve bu hedeflerin değerlendirilmesinin planlı bir şekilde öğretim programlarında yer alması gerekir. Ayrıca yapılan çalışmaların yetersiz olması nedeniyle de değerler eğitimi alanında yapılacak nitelikli çalışmalara ihtiyaç vardır (Kunduroğlu, 2010). Değerler üzerine araştırma yapmanın başlıca amaçlarından biri insanlarda var olan değer algılarının yönelimlerini belirlemek, onların tutum, davranış, toplumsal deneyim ve rolleriyle ilgili bağlarını ortaya çıkarmaktır. Bu bağlamda eğitim sisteminin genel amaçları içerisinde yer alan değerlerin öğrenciler tarafından kazanılıp kazanılmadığının test edilmeye ihtiyacı vardır. Çünkü okullarda bilişsel kazanımlar sürekli ölçülüp kontrol edilirken, duyuşsal kazanımlar ve davranışlar planlı bir şekilde ölçülmemektedir (Mehmedoğlu, 2006). Öğrencilerin öğretim programlarında belirtilen değerlere ulaşma düzeylerinin ölçülmesi hem okullarımızın duyuşsal davranışları kazandırmadaki başarısını gösterecek hem de toplumsal değerler hakkında aydınlatıcı olacaktır (Akbaş, 2004).

2003 yılından itibaren Milli Eğitim Bakanlığının ders programları ile ilgili yapmış olduğu kapsamlı çalışmalar sonucunda ders içeriklerinde “değer eğitimi” doğrudan yer verilmiştir. Örneğin, sosyal bilgiler, hayat bilgisi, Türkçe dersleri başta olmak üzere birçok ders programında doğrudan verilecek değerler belirtilmiş, ders ve çalışma kitaplarında bu değerler ile ilgili metinlere yer verilmesi istenmiştir. Ayrıca son yıllarda ülkemizde değerler eğitimi ile ilgili çalışmalar hız kazanmış, bu alanda birçok tez, makale, bildiri vb. çalışmalar hazırlanmıştır (Ulusoy ve Dilmaç, 2012). Değerler eğitimi konusunda yapılan çalışmaların büyük bir kısmını lisansüstü eğitim tezleri oluşturmaktadır. Her alandaki bilimsel üretim süreçlerinde olduğu gibi, tezler yoluyla üretilen bilgilerin de bilimsel ölçütler açısından ele alınarak kontrol edilmesi gerekir (Karadağ, 2009). Lisansüstü eğitim tezleri bir alanın gelişmesi için şüphesiz önemli bir yere sahiptir. Bir konuda yapılmış olan bilimsel tezlerin analizi, o konunun derinliği ve yaygınlığı hakkında bilgi vermenin yanında, incelenen alanın genel bir durumunu da ortaya çıkarabilir (Göktaş ve Erdem, 2006). Alanyazın incelendiğinde bu tür analiz çalışmalarının her alanda var olduğu görülmektedir (Goodwin ve Goodwin, 1985;Şahin ve Özteke, 2003; Ulutaş ve Ubuz, 2008; Baş ve Beyhan, 2012;Tanrıverdi ve Apak, 2013;Kısakürek ve Aydın, 2013; Türkan, 2015; Kurt ve Erdoğan, 2015; Özyıl, 2016). Türkiye’de değerler eğitimi yönelik lisansüstü eğitim tezlerinin analizi şeklinde yapılan sadece Baş ve Beyhan’ın (2012) 2005-2010 yılları arasında yapılan lisansüstü tezlerin analizi araştırması vardır. Bu çalışmada 22 lisansüstü tez farklı değişkenler açısından incelenmiştir. 2010 yılından sonra yapılan tezlere bakıldığında, sayının çok hızlı bir şekilde arttığı görülmektedir. Dolayısıyla değerler eğitimi alanında yapılan çalışmaların son yıllardaki dağılımının ve analizinin yapılması, bilgilerin güncellenmesi ve yeni çalışmalara yol göstermesi bakımından gerekli görülmektedir. Bu bağlamda bu araştırmanın amacı, 2011-2016 arasındaki yıllarda değerler eğitimi kapsamında yayımlanan lisansüstü tezlerin incelenmesidir. Çalışmanın amacına yönelik aşağıdaki sorulara cevap verilmeye çalışılmıştır.

Değerler eğitimi konusunda 2011-2016 yılları arasında yapılan lisansüstü eğitim tezleri;

- Yıllara göre nasıl bir dağılım göstermektedir?
- Yapıldığı üniversitelere göre nasıl bir dağılım göstermektedir?
- Eğitim kademesine göre nasıl bir dağılım göstermektedir?
- Araştırma yöntemlerine göre nasıl bir dağılım göstermektedir?

- Veri toplama araçlarına göre nasıl bir dağılım göstermektedir?
- Örneklem ve çalışma grubuna-katılımcılara göre nasıl bir dağılım göstermektedir?

Araştırmanın Sınırlılığı

Araştırma 2011-2016 yılları arasında yapılan, Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK) Yayın ve Dokümantasyon Daire Başkanlığı veri tabanında erişime açık olan, anahtar kelimelerinde veya başlığında “değerler eğitimi” sözcükleri bulunan lisansüstü tezlerle sınırlıdır.

Yöntem

Seçilmiş bir alana yönelik derinlemesine çalışmalar araştırmacılara ilgili alanı tanımada yardımcı olabilir ve alana ilişkin genel bir bakış açısı sağlayabilir (Kurtoğlu ve Seferoğlu, 2013). Derinlemesine bir araştırma yapabilmek için bu çalışmada nitel araştırma yöntem ve teknikleri kullanılmıştır. Nitel araştırma; gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma şekli olarak tanımlanmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2011; Demirbaş, 2015).

Çalışmada nitel bir teknik olan doküman analizi kullanılmıştır. Doküman analizi için araştırmacılar, belge tarama, doküman metodu, kitaplık araştırması gibi farklı isimler de kullanmışlardır (Karasar, 2012; Cansız Aktaş, 2015). Doküman analizinin kullanıldığı araştırmalarda, araştırmacı ihtiyacı olan veriyi, gözlem veya görüşme yapmaya gerek kalmadan elde edebildiği için, doküman analizi araştırmacıya zaman ve para tasarrufu sağlar (Yıldırım ve Şimşek, 2011; Cansız Aktaş, 2015). Doküman analizinde mevcut kayıt ve belgeler toplanıp belirli norm veya sisteme göre kodlanıp incelenir (Çepni, 2010).

Evren ve Örneklem

Bu çalışmanın evrenini, Yüksek Öğretim Kurulu'nun (YÖK) Yayın ve Dokümantasyon Daire Başkanlığı tarafından arşivlenen değerler eğitimi konusundaki lisansüstü tezler oluşturmaktadır. Araştırmanın örnekleme ise 2011-2016 yılları arasında değerler eğitimi konusunda yapılan tezleri kapsamaktadır. Bu doğrultuda YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanında anahtar kelimelerde veya başlığında “değerler eğitimi” kelimeleri bulunan 98 lisansüstü tez çalışma kapsamında incelenmiştir.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Çalışmada ilk olarak YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanında değerlendirmeye alınan lisansüstü tezler pdf (portable document file) formatında bilgisayar ortamına aktarılmıştır. Araştırma sorularını cevaplayabilmek için belirlenen kategorilere göre, araştırmacılar tarafından “lisansüstü tez sınıflandırma ve içerik formu” geliştirilmiştir. İçerik formunda bulunan kategorilerin uygunluğu konusunda iki uzmanın görüşüne başvurulmuştur. Alınan uzman görüşleri doğrultusunda içerik formundaki “yıllar, üniversiteler, eğitim kademesi, yöntem, veri toplama araçları, örneklem ve çalışma grubu” kategorileri belirlenerek forma son hali verilmiştir. Elde edilen veriler oluşturulan içerik formuna kodlanarak lisansüstü tezlerin dağılımları ve frekansları hesaplanmıştır.

Lisansüstü tez sınıflandırma ve içerik formu ile elde edilen veriler, nitel araştırmalarda kullanılan analiz türlerinden içerik analizi ile çözümlenmiştir. İçerik analizi amaçları belirleme, kavramları tanımlama, analiz birimlerini belirleme, konu ile ilgili verilerin yerini belirleme, mantıksal bir yapıyı geliştirme, kodlama kategorilerini belirleme, sayma,

yorumlama ve sonuçları yazma aşamalarından oluşur (Karadeniz vd., 2013). İçerik analizinde temel amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavram ve ilişkilere ulaşmaktır. Betimsel analizde özetlenen ve yorumlanan veriler, içerik analizinde daha derin bir işleme tabi tutulur (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Çalışmada veriler kategorilerine ayrılmış, frekans ve yüzde değerleri tablolar halinde bulgular kısmında gösterilmiştir.

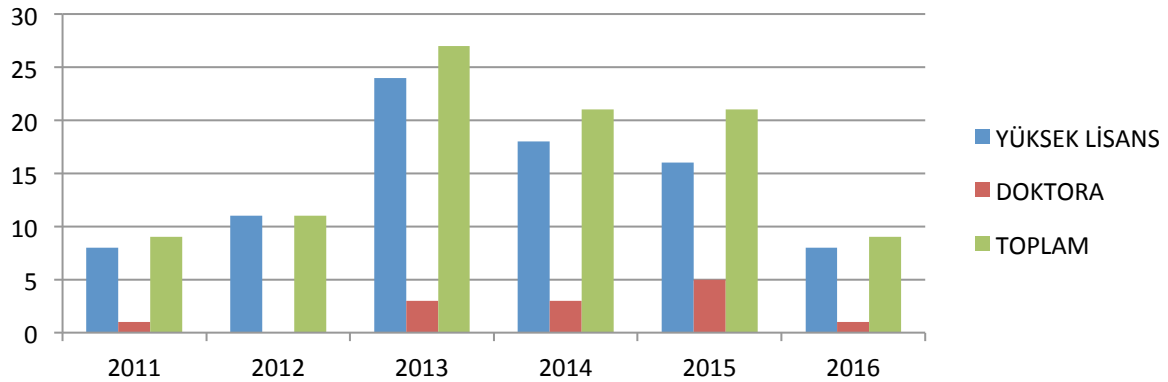
Bulgular

Bu bölümde, Türkiye’de 2011-2016 yılları arasında değerler eğitimi konusunda yapılan lisansüstü tezlere ait bulgulara yer verilmiştir.

Değerler eğitimi konusundaki lisansüstü eğitim tezlerinin yıllara göre dağılımları Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1. Değerler Eğitimi Konusunda Yapılan Çalışmaların Yıllara Göre Dağılımı

Yıllar	Yüksek Lisans	Doktora	Toplam	Yüzde
	Frekans	Frekans	Frekans	%
2011	8	1	9	9.18
2012	11	0	11	11.22
2013	24	3	27	27.55
2014	18	3	21	21.43
2015	16	5	21	21.43
2016	8	1	9	9.18
Toplam	85	13	98	100

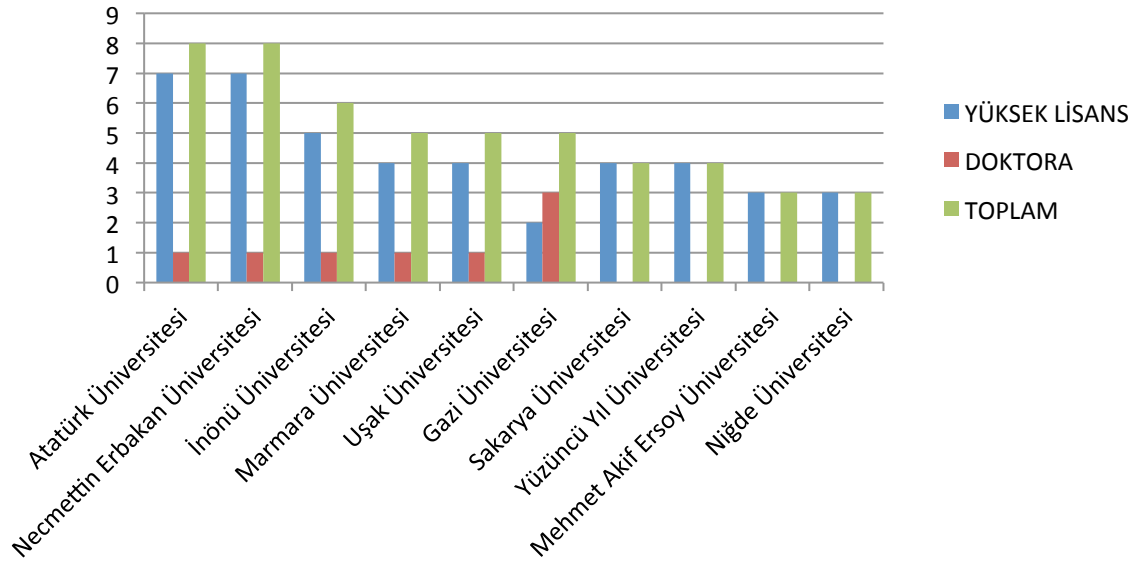
Şekil 1. Değerler eğitimi konusunda yapılan çalışmaların yıllara göre dağılımı

Tablo 1’deki değerler eğitimi konusunda yapılan çalışmaların yıllara göre dağılımı incelendiğinde, en fazla çalışmanın 2013 yılında (27 adet %27.55) yapıldığı görülmektedir. 2013 yılında yapılan 27 çalışmanın 24’ü yüksek lisans, 3’ü ise doktora tezidir. Araştırma kapsamında en az çalışmanın yapıldığı yıllar 2011 ve 2016’dır (9 adet %9.18). Ayrıca 2012 yılında değerler eğitimi konusunda hiç doktora tezi yapılmadığı göze çarpmaktadır. Şekil 1’e göre 2011 yılından itibaren artarak devam eden çalışmaların sayısı, 2013 yılından sonra azalmaya başlamıştır.

Değerler eğitimi konusundaki lisansüstü eğitim tezlerinin üniversitelere göre dağılımları Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2. Değerler Eğitimi Konusunda Yapılan Çalışmaların Üniversitelere Göre Dağılımı

Üniversite	Yüksek Lisans	Doktora	Toplam	Yüzde
	Frekans	Frekans	Frekans	%
Atatürk Üniversitesi	7	1	8	8.16
Necmettin Erbakan Üniversitesi	7	1	8	8.16
İnönü Üniversitesi	5	1	6	6.12
Marmara Üniversitesi	4	1	5	5.10
Uşak Üniversitesi	4	1	5	5.10
Gazi Üniversitesi	2	3	5	5.10
Sakarya Üniversitesi	4	0	4	4.08
Yüzüncü Yıl Üniversitesi	4	0	4	4.08
Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi	3	0	3	3.06
Niğde Üniversitesi	3	0	3	3.06
Abant İzzet Baysal Üniversitesi	3	0	3	3.06
Karadeniz Teknik Üniversitesi	3	0	3	3.06
Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi	2	1	3	3.06
Selçuk Üniversitesi	0	2	2	2.04
Yedi Tepe Üniversitesi	2	0	2	2.04
Balıkesir Üniversitesi	2	0	2	2.04
Dokuz Eylül Üniversitesi	2	0	2	2.04
Celal Bayar Üniversitesi	2	0	2	2.04
Düzce Üniversitesi	2	0	2	2.04
Adnan Menderes Üniversitesi	2	0	2	2.04
Afyon Kocatepe Üniversitesi	2	0	2	2.04
Akdeniz Üniversitesi	2	0	2	2.04
Çukurova Üniversitesi	2	0	2	2.04
K. Maraş Sütçü İmam Üniversitesi	2	0	2	2.04
Ankara Üniversitesi	1	0	1	1.02
Kastamonu Üniversitesi	1	0	1	1.02
Hacettepe Üniversitesi	1	0	1	1.02
Dumlupınar Üniversitesi	1	0	1	1.02
Mevlana Üniversitesi	1	0	1	1.02
İstanbul Üniversitesi	1	0	1	1.02
Kafkas Üniversitesi	1	0	1	1.02
Erciyes Üniversitesi	1	0	1	1.02
Okan Üniversitesi	1	0	1	1.02
On Dokuz Mayıs Üniversitesi	1	0	1	1.02
Dicle Üniversitesi	1	0	1	1.02
Giresun Üniversitesi	1	0	1	1.02
Uludağ Üniversitesi	0	1	1	1.02
Pamukkale Üniversitesi	1	0	1	1.02
Erzincan Üniversitesi	1	0	1	1.02
Fırat Üniversitesi	0	1	1	1.02
Toplam	85	13	98	100

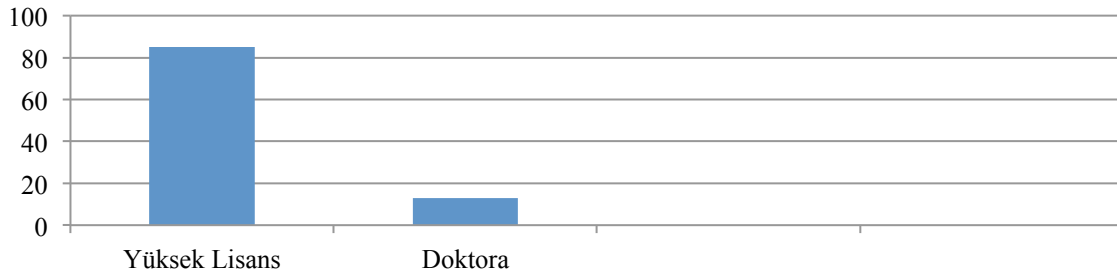
Şekil 2. Değerler eğitimi konusunda yapılan çalışmaların üniversitelere göre dağılımı (İlk 10 üniversite grafiğe eklenmiştir)

Tablo 2’deki değerler eğitimi konusunda yapılan çalışmaların üniversitelere göre dağılımı incelendiğinde, en fazla lisansüstü çalışmanın yapıldığı üniversitelerin Atatürk Üniversitesi ve Necmettin Erbakan Üniversitesi (8 adet % 8.16) olduğu görülmektedir. Ayrıca Şekil 2’ye bakıldığında en fazla doktora tezinin yapıldığı üniversite üç çalışma ile Gazi Üniversitesi’dir.

Değerler eğitimi konusundaki lisansüstü eğitim tezlerinin eğitim kademesine göre dağılımları Tablo 3’te sunulmuştur.

Tablo 3. Değerler Eğitimi Konusunda Yapılan Çalışmaların Lisansüstü Eğitim Kademesine Göre Dağılımı

Lisansüstü eğitim kademesi	Frekans	Yüzde
Yüksek lisans	85	86.73
Doktora	13	13.27
Toplam	98	100

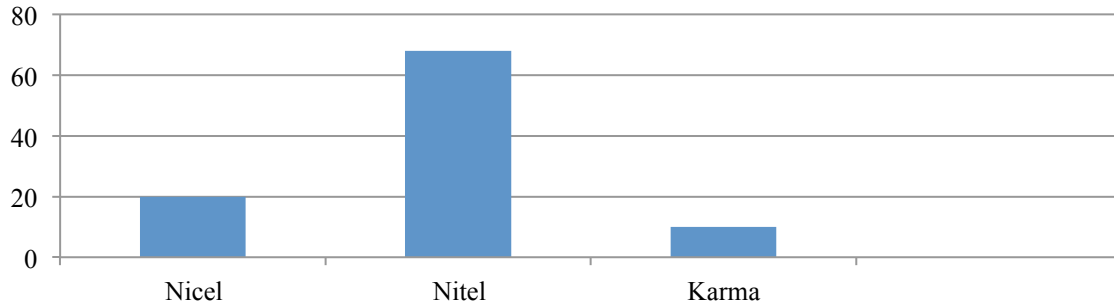
Şekil 3. Değerler eğitimi konusunda yapılan çalışmaların lisansüstü eğitim kademesine göre dağılımı

Tablo 3'teki değerler eğitimi konusunda yapılan çalışmaların lisansüstü eğitim kademesine göre dağılımı incelendiğinde, 98 lisansüstü çalışmanın 85'i (% 86.73) yüksek lisans, 13' (% 13.27) ise doktora kademesinde yapılmıştır.

Değerler eğitimi konusundaki lisansüstü eğitim tezlerinin araştırma yöntemine göre dağılımları Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4. Değerler Eğitimi Konusunda Yapılan alışmaların Araştırma Yöntemine Göre Dağılımı

Yöntem	Yüksek Lisans	Doktora	Toplam	Yüzde
	Frekans	Frekans	Frekans	%
Nicel	14	6	20	20.41
Nitel	65	3	68	69.39
Karma	6	4	10	10.20
Toplam	85	13	98	100

şekil 4. Değerler eğitimi konusunda yapılan çalışmaların araştırma yöntemine göre dağılımı

Tablo 4'teki değerler eğitimi konusunda yapılan çalışmaların araştırma yöntemine göre dağılımı incelendiğinde, en fazla nitel araştırma yönteminin kullanıldığı (%69.39) görülürken, en az ise karma araştırma yöntemi (%10.20) tercih edilmiştir. Nitel araştırma yönteminin kullanıldığı çalışmaların sayısı, nicel ve karma yöntemlerin kullanıldığı çalışmaların toplamının iki katından daha fazladır. Yüksek lisans kademesinde yapılan araştırmalarda daha çok nitel araştırma yöntemi, doktora kademesinde yapılan araştırmalarda ise daha çok nicel araştırma yöntemi kullanılmıştır.

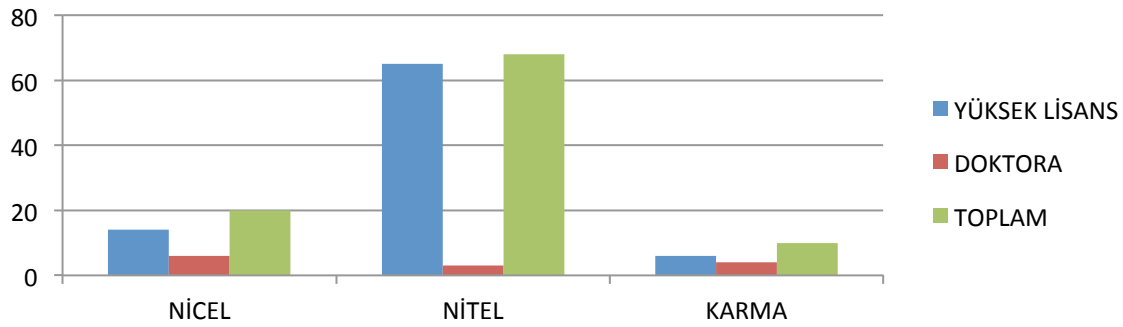
Değerler eğitimi konusundaki lisansüstü eğitim tezlerinin veri toplama araçlarına göre dağılımları Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 5. Değerler Eğitimi Konusunda Yapılan alışmaların Veri Toplama Araçlarına Göre Dağılımı

Veri Toplama Araçları	Yüksek Lisans	Doktora	Toplam	Yüzde
	Frekans	Frekans	Frekans	Frekans
Nicel				
Ölçek	10	4	14	14.29
Anket	2	0	2	2.04
Rubrik	1	0	1	1.02
Form	0	1	1	1.02
Ölçek ve anket	0	1	1	1.02
Ölçek ve envanter	1	0	1	1.02

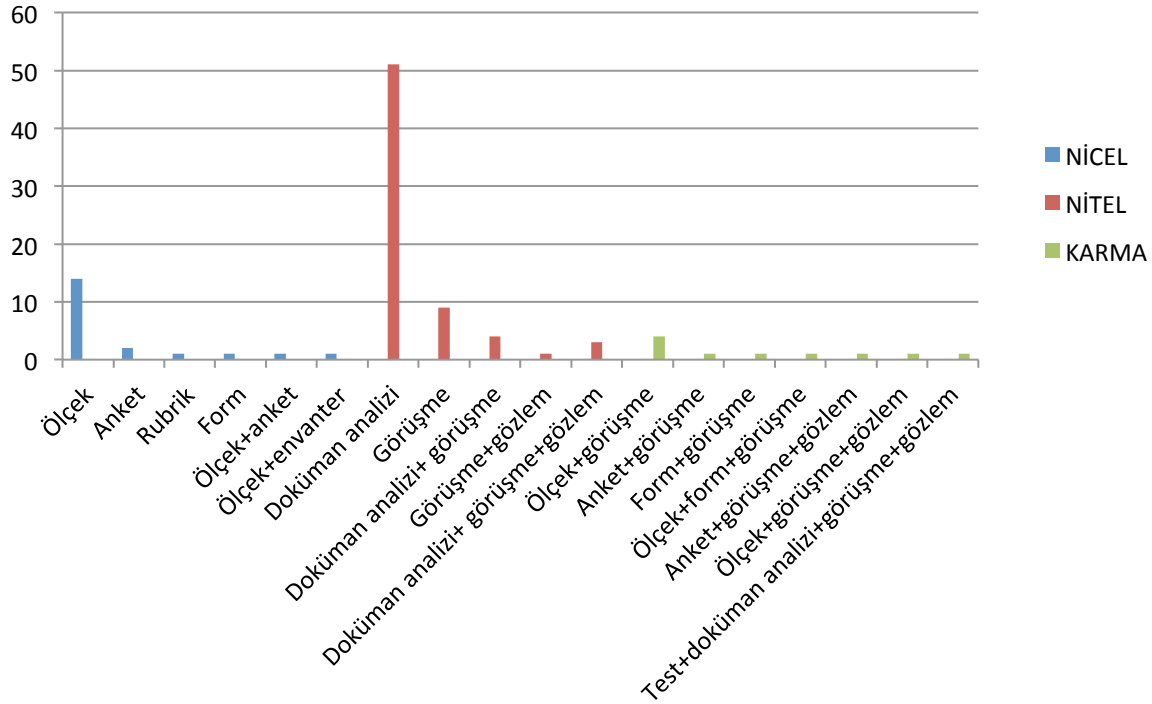
Nitel				
Doküman analizi	49	2	51	52.04
Görüşme	8	1	9	9.18
Doküman analizi ve görüşme	4	0	4	4.08
Görüşme ve gözlem	1	0	1	1.02
Doküman analizi, görüşme ve gözlem	3	0	3	3.06
Karma				
Ölçek ve görüşme	2	2	4	4.08
Anket ve görüşme	1	0	1	1.02
Form ve görüşme	1	0	1	1.02
Ölçek ve form ve görüşme	1	0	1	1.02
Anket ve görüşme ve gözlem	1	0	1	1.02
Ölçek ve görüşme ve gözlem	0	1	1	1.02
Test ve doküman analizi, görüşme ve gözlem	0	1	1	1.02
Toplam	85	13	98	100

Tablo 5'teki değerler eğitimi konusunda yapılan çalışmaların veri toplama araçlarına göre dağılımı incelendiğinde, bazı çalışmalarda bir veri toplama aracı, bazı çalışmalarda ise birden fazla veri toplama aracı kullanıldığı görülmektedir.

Şekil 5a. Lisansüstü eğitim kademesinde kullanılan veri toplama araçlarına göre dağılım

Şekil 5a'daki lisansüstü eğitim kademesinde kullanılan veri toplama araçlarına göre dağılımı incelendiğinde, nitel veri toplama araçlarının nicel veri toplama araçlarına oranla çok daha fazla kullanıldığı görülmektedir. Ayrıca Şekil 5a'ya göre yüksek lisans tezlerinde daha çok nitel veri toplama araçları kullanılırken, doktora tezlerinde ise daha çok nicel veri toplama araçları kullanılmıştır.

Şekil 5b. Araştırma yöntemlerinde kullanılan veri toplama araçlarına göre dağılım

Şekil 5b'deki araştırma yöntemlerinde kullanılan veri toplama araçlarına göre dağılım incelendiğinde, nitel yöntemde doküman analizinin (51 adet % 52.04), nicel yöntemde ölçeğin (14 adet % 14.29) ve karma yöntemde ölçek ve görüşmenin (4 adet % 4.08) en fazla kullanıldığı görülmüştür.

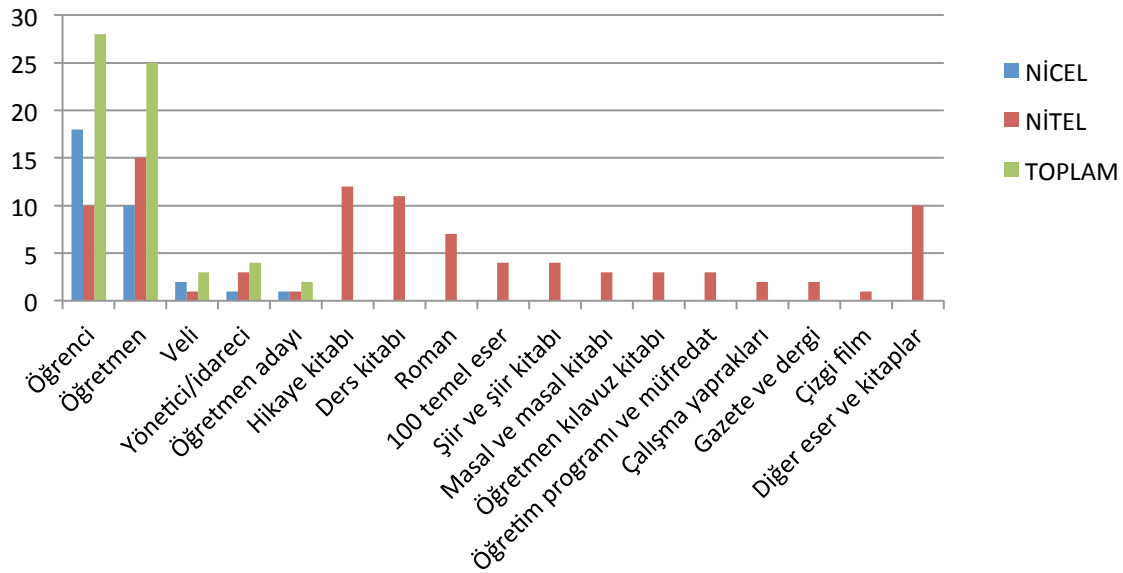
Değerler eğitimi konusundaki lisansüstü eğitim tezlerinin örneklem ve çalışma grubuna göre dağılımları Tablo 6'da sunulmuştur.

Tablo 6. Değerler Eğitimi Konusunda Yapılan Çalışmaların Örneklem Ve Çalışma Grubuna Göre Dağılımı

Katılımcılar/Çalışma Grubu- Örneklem	Yüksek Lisans	Doktora	Toplam	Yüzde
	Frekans	Frekans	Frekans	Frekans
Nicel-Örneklem				
Öğrenci	10	8	18	56.25
Öğretmen	8	2	10	31.25
Veli	1	1	2	6.25
Yönetici/idareci	1	0	1	3.13
Öğretmen adayı	1	0	1	3.13
Nitel-çalışma grubu/katılımcılar				
Görüşme				
Öğretmen	14	1	15	16.30
Öğrenci	7	3	10	10.87
Yönetici/idareci	2	1	3	3.26
Öğretmen adayı	1	0	1	1.09
Veli	1	0	1	1.09
Doküman analizi				

Hikâye kitabı	12	0	12	13.04
Ders kitabı	11	0	11	11.96
Roman	6	1	7	7.61
100 temel eser	4	0	4	4.35
Şiir ve şiir kitabı	3	1	4	4.35
Masal ve masal kitabı	3	0	3	3.26
Öğretmen kılavuz kitabı	3	0	3	3.26
Öğretim programı ve müfredat	3	0	3	3.26
Çalışma yaprakları	2	0	2	2.17
Gazete ve dergi	2	0	2	2.17
Çizgi film	1	0	1	1.09
Diğer eser ve kitaplar	10	0	10	10.87
Toplam	106	18	124	100

Tablo 6'daki değerler eğitimi konusunda yapılan çalışmaların örneklem ve çalışma grubuna göre dağılımı incelendiğinde, nicel yöntemle yapılan lisansüstü tezlerde örneklem grubunun en fazla öğrencilerden (18 adet % 56.25), en az ise yönetici/idareci (1 adet % 3.13) ve öğretmen adaylarından (1 adet % 3.13) oluştuğu görülmektedir. Nitel yöntem kullanılarak yapılan araştırmalarda ise çalışmalar en çok öğretmenlerle (15 adet % 16.30) yürütülmüştür.

Şekil 6. Değerler eğitimi konusunda yapılan çalışmaların örneklem ve çalışma grubuna göre dağılımı

Şekil 6'daki değerler eğitimi konusunda yapılan çalışmaların örneklem ve çalışma grubuna göre dağılımı incelendiğinde öğrenci, öğretmen, veli, yönetici/idareci ve öğretmen adaylarının hem nicel araştırmalarda örneklem hem de nitel araştırmalarda katılımcı olarak bulunduğu görülmektedir. Toplamda araştırmalar, örneklem ve katılımcı grubu olarak en fazla öğrencilerle (28 adet % 22.58), ardından öğretmenlerle (25 adet % 20.16) yürütülmüştür. Ayrıca doküman analizinde en çok kullanılan çalışma grubu hikâye kitapları (12 adet % 13.04) olurken, ikinci sırada ise ders kitapları (11 adet %11.96) bulunmaktadır. Doküman analizinde çalışma grubu olarak en az çizgi filmlerin (1 adet % 1.09) kullanıldığı görülmektedir.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Bu çalışmada, Türkiye’de 2011-2016 yılları arasında değerler eğitimi konusunda yapılmış olan lisansüstü eğitim tezlerinin analizi yapılmıştır. Araştırma kapsamında incelenen 98 lisansüstü tezin yıllara göre dağılımına bakıldığında, en fazla sayıda tezin 2013 yılında yazıldığı görülmüştür. Değerler eğitimi konusunun öğretim programlarına girmesi ve MEB’in değerler eğitimine verdiği önemi artırması bu konuda yapılan tezlerin sayısının artmasında rol oynamıştır. Artık ilköğretim programlarının pek çoğunda değerler için ayrı bir başlık açılmıştır. Hatta yapılandırmacılık yaklaşımına göre hazırlanan yeni öğretim programlarında ders, ünite ve konu bazında hangi değerlere vurgu yapılacağı belirtilmiştir (Okudan, 2010). Fakat 2013 yılından sonra yapılan çalışma sayısında azalma görülmektedir. Bunun sebebi değerler eğitimi konusunun fazlaca çalışılıp, literatürün bu konuya doyması ve araştırmacıların farklı konulara yönelmesi olabilir. Bunun yanında Baş ve Beyhan’ın (2012) değerler eğitimi konusunda yaptıkları analiz çalışmasında 2005-2010 yılları arasında yapılan 22 lisansüstü tez incelenmiştir. Çalışmaya bakılırsa 2011-2016 yılları arasında yapılan çalışmaların sayısal olarak bir hayli arttığı görülmektedir.

Yapılan araştırma sonucunda 2011-2016 yılları arasında değerler eğitimi konusunda 41 üniversitede lisansüstü eğitim tezi yapıldığı görülmüştür. Bu üniversiteler arasında en fazla çalışmanın yapıldığı üniversiteler Atatürk Üniversitesi ve Necmettin Erbakan Üniversitesi olmuştur. Lisansüstü tezlere eğitim kademesi açısından bakıldığında ise en fazla doktora tezi yapılan üniversitenin Gazi Üniversitesi olduğu görülmektedir. Küçüközer’in (2016) yaptığı, doktora tezlerinin analizini konu alan çalışmada da en fazla doktora tezinin Gazi Üniversitesi’nde savunulduğu tespit edilmiştir. Çalışmada incelenen lisansüstü tez sayısının fazla olmasına karşın, bu çalışmaların arasında doktora kademesinde yapılan çalışmalar, yüksek lisans kademesinde yapılan çalışmalara oranla oldukça azdır. Baş ve Beyhan’ın (2012) değerler eğitimi konusunda yaptıkları analiz çalışmasında da doktora kademesinde yapılan çalışmaların, yüksek lisans kademesinde yapılan çalışmalara oranla az olduğu saptanmıştır.

Çalışmada incelenen lisansüstü tezlerin araştırma yöntemlerine bakıldığında en fazla nitel araştırma yönteminin, ikinci nicel araştırma yönteminin ve üçüncü karma araştırma yönteminin kullanıldığı görülmektedir. Yüksek lisans kademesindeki çalışmalarda nitel araştırma yönteminin fazla kullanıldığı, doktora kademesindeki çalışmalarda ise daha çok nicel araştırma yönteminin tercih edildiği belirlenmiştir. Ayrıca yüksek lisans kademesinde karma yöntem, çalışma sayısının yaklaşık 1/14’i oranında kullanılırken, doktora kademesinde, çalışma sayısının yaklaşık 1/3’i oranında kullanılmıştır. Küçüközer (2016), Yazıcı ve Bekereci (2015) de yaptıkları araştırmalarda benzer olarak, doktora tezlerinde karma yöntemin çok kullanıldığını tespit etmişlerdir. Karma yöntem, nicel ve nitel verilerin beraber kullanılarak daha nitelikli çalışmaların ortaya çıkmasına ortaya çıkmasını sağlar. Doktora çalışmalarında karma araştırma yönteminin daha fazla kullanılmasının nedeni çalışmanın niteliğini artırma çabası olabilir.

Analiz çalışmasında incelenen lisansüstü eğitim tezlerinde hem nicel hem de nitel veri toplama araçlarına başvurulmuştur. Nicel veri toplama araçlarından en çok kullanılanı ölçek, nitel veri toplama araçlarından en fazla kullanılanı ise doküman analizi olmuştur. Baş ve Beyhan’ın (2012) yaptıkları çalışmada da nicel veri toplama araçlarından en fazla ölçeğin, nitel veri toplama araçlarından en fazla doküman analizinin kullanıldığı belirlenmiştir. Doküman analizi, tüm çalışmalarda kullanılan veri toplama araçlarının toplamının yarısından daha fazla işe koşulmuştur. Bunun sebeplerinden birisi, çalışmaların çoğunun nitel araştırma

yöntemi kullanılarak yapılması, diğeri ise değerler eğitimi konusunda yapılan çalışmaların eser incelemesi şeklinde olup, doküman analizine (kaynak taramasına) müsait olması olabilir.

Araştırma kapsamında incelenen çalışmalarda örneklem ve katılımcı grubu olarak öğrenciler, öğretmenler, yöneticiler/idareciler, öğretmen adayları ve veliler seçilmiştir. En çok kullanılan gruplar öğrenciler ve öğretmenler olurken, diğerleri çok az tercih edilmiştir. Küçüközer (2016), Yazıcı ve Bekereci (2015), Tanrıverdi ve Apak (2013), Doğru vd. (2012), Gürdal vd. (2005) de çalışmalarında benzer sonuçlara ulaşmışlardır. Bunun sebebi araştırmacıların rahat çalışabilecekleri ve kolay ulaşabilecekleri örneklem ve katılımcı grubunu seçmek istemesi olabilir. Nitel çalışma grubu olarak hikâye, ders kitabı, roman, şiir, masal, öğretim programları, gazete-dergi, çizgi film gibi çok çeşitli kaynaklar kullanılmıştır. Bunlardan en çok kullanılanı hikâye kitapları ve ders kitapları olmuştur.

Öneriler

Sonuç olarak, bu çalışma değerler eğitimi konusunda 2011-2016 yılları arasında yapılmış lisansüstü eğitim tezlerini incelemeyi amaçlamıştır. Araştırmanın sonuçlarından yola çıkarak şu öneriler getirilebilir:

- Değerler eğitimi konusunda yapılan yüksek lisans tezi sayısına oranla doktora tezi sayısı oldukça azdır. Doktora düzeyinde tezlere daha fazla yer verilmesi, değerler eğitimi konusunda yapılan araştırmaların daha nitelikli olmasını sağlayabilir.
- Değerler eğitimi araştırmalarında nicel ve nitel yöntemler beraber uygulanarak karma yöntem kullanılabilir. Bu sayede daha ayrıntılı yorumlamaya imkân veren sonuçlar alınabilir ve çalışmaların niteliği artırılabilir.
- İncelenen araştırmaların yarısından fazlasında veri toplama aracı olarak doküman analizi kullanıldığı görülmektedir. Araştırmalarda diğer veri toplama araçları da, daha fazla işe koşularak veri çeşitliliği sağlanabilir. Bu sayede yapılan çalışmaların geçerlik ve güvenilirliği de artırılabilir.
- Çalışmalarda örneklem belirlenirken çoğunlukla öğrenciler gibi kolay ulaşılabilir grupların yanında, eğitimin paydaşları olan müfettiş, yönetici, öğretmen, veli vb. gruplara yönelik çalışmalar yapılabilir. Ayrıca örneklem sayısının araştırmanın geçerlik ve güvenilirliğini artıracak şekilde alınması da uygun olacaktır.
- İncelenen çalışmalarda yöntem, desen, veri toplama araçları, örneklem/katılımcılar ve çalışma grupları gibi değişkenlerde ortak bir dil olmadığı görülmüştür. Araştırmacıların çalışmalarında bu bilgileri doğru ve olması gerektiği gibi vermelerinin, bu konuda çalışma yapacak araştırmacılara daha sağlıklı bir inceleme olanağı sağlayacağı ve daha iyi bir yol gösterici olacağı düşünülmektedir.

Kaynakça

- Akbaş, O. (2004). *Türk milli eğitim sisteminin duyuşsal amaçlarının ilköğretim II. kademedeki gerçekleştirme derecesinin değerlendirilmesi* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Programları ve Öğretimi Bilim Dalı, Ankara.
- Aktepe, V. (2010). *İlköğretim 4. sınıf sosyal bilgiler dersinde “yardımseverlik” değerinin etkinliktemelli öğretimi ve öğrencilerin tutumlarına etkisi* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı Sınıf Öğretmenliği Bilim Dalı, Ankara.

- Aspin, D. N. (2000). Values, beliefs and attitudes in education: the nature of values and their place and promotion in schools. *Education, Culture and Values, 14*, 197-218.
- Baş, G. ve Beyhan, Ö. (2012). Türkiye’de değerler eğitimi konusunda yapılmış lisansüstü tezlerin farklı değişkenler açısından değerlendirilmesi. *Değerler Eğitimi Dergisi, 10(24)*, 55-77.
- Can, Ö. (2008). *Dördüncü ve beşinci sınıf öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersinde değerler eğitimi uygulamalarına ilişkin görüşleri* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Cansız Aktaş, M. (2015). Nitel veri toplama araçları. M. Metin (Ed.), *Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri* (s. 337-371). Ankara: Pegem Akademi.
- Çengelci, T. (2010). *İlköğretim beşinci sınıf sosyal bilgiler dersinde değerler eğitiminin gerçekleştirilmesine ilişkin bir durum çalışması* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Çepni, S. (2010). *Araştırma ve proje çalışmalarına giriş*. Trabzon: Pegem Akademi
- Demirbaş, M. (2015). Bilimsel araştırma ve özellikleri. M. Metin (Ed.), *Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri* (s. 3-19). Ankara: Pegem Akademi.
- Doğru, M., Gençosman, T., Ataalkın, A. N., & Şeker, F. (2012). Fen bilimleri eğitiminde çalışılan yüksek lisans ve doktora tezlerinin analizi. *Türk Fen Eğitimi Dergisi, 9(1)*, 49-64.
- Erdem, A. R.(2003). Üniversite kültüründe önemli bir unsur: Değerler. *Değerler Eğitim Dergisi, 1(4)*, 55-72.
- Goodwin, L. D. ve Goodwin, W. L. (1985). An analysis of statistical techniques used in the journal of Educational psychology, 1979-1983. *Educational Psychologist, 20(1)*, 13-21.
- Göktaş, B. ve Erdem, R. (2006). Sağlık yönetimi alanında yapılan tezlerin profili. *Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi, 1(1)*, 53-63.
- Gültekin, F. (2007). *Tarih I dersinde işe koşulabilecek değer öğretiminin yeni yaklaşımlarının öğrencilerin "hoşgörü" değeri anlayışlarının gelişimine etkisi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Güngör, E. (1993). *Değerler psikolojisi*. Amsterdam: Hollanda Türk Akademisyenler Birliği Vakfı Yayınları.
- Güngör, E. (2000). *Değerler psikolojisi üzerinde araştırmalar*. İstanbul: Ötüken Yayınları.

- Gürdal, A., Bakioglu, A., & Öztuna, A. (2005). Fen bilgisi eğitimi lisansüstü tezlerinin incelenmesi. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, (17), 53-58.
- Hill, B. V. (1998). Values education: The Australian experience. *Prospects*, 28(2), 173- 191.
- İnceoğlu, M. (2010). *Tutum, algı, iletişim*. İstanbul: Beykent Üniversitesi Yayınevi.
- Karadağ, E. (2009). *Türkiye’de eğitim bilimleri alanında yapılmış doktora tezlerinin tematik ve metodolojik açıdan incelenmesi: Bir durum çalışması* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Karadeniz, Ş., Demirel, F., Erkan Akgün, Ö., Kılıç Çakmak, E., Büyüköztürk, Ş., 2013. *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara Pegem Akademi.
- Karasar, N. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Kısakürek, M. ve Aydın, Y. (2013). İşletmelerde sermaye yapısı ile kârlılık arasındaki ilişkinin analizi: 1992-2011 yılları arası finansal krizler odaklı bist’te bir uygulama. *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 14(2), 97-121.
- Kirschenbaum, H. (2000). From values clarification to character education: a personal journey. *Journal of Humanistic Counseling Education & Development*, 39(1), 4-20.
- Kunduroğlu, T. (2010). *4. sınıf fen ve teknoloji dersi öğretim programıyla bütünleştirilmiş “Değerler Eğitimi” programının etkililiğinin incelenmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kurt, A. ve Erdoğan, M. (2015). Program değerlendirme araştırmalarının içerik analizi ve eğilimleri; 2004-2013 yılları arası. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 40(178), 199-224.
- Kurtoğlu, M. ve Seferoğlu, S. S. (2013). Öğretmenlerin teknoloji kullanımı ile ilgili Türkiye kaynaklı dergilerde yayımlanmış makalelerin incelenmesi. *Journal of Instructional Technologies & Teacher Education*, 2(3), 1-10.
- Küçüközer, A. (2016). Fen bilgisi eğitimi alanında yapılan doktora tezlerine bir bakış. *Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi*, 10(1), 107-141.
- Mehmedoğlu, A. U. (2006). Gençlik, değerler ve din. A. U. Mehmedoğlu (Ed.), *Küreselleşme, ahlak ve değerler* (s.251-319). İstanbul: Litera Yayınları.
- Okudan, A. Y. (2010). *Eğitim yöneticilerinin değerler eğitiminin önemi etkileri ve uygulamaları hakkındaki görüşleri* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

- Özyıl, A. (2016). *Türkiye’de ergenler arasındaki davranış problemleri: 2000-2014 yılları arasındaki araştırma makalelerinin analizi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Powney, J., Cullen, M. A., Schlapp, U., Glissov, P., Johnstone, M. ve Munn, P. (1995). *Understanding value seducation in the primary school*. UK: University of Glasgow.
- Şahin, E. ve Özteke Çağlar, H. (2003). 1980-2000 yılları arası hükümet programlarında ilköğretim. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 16(1)*, 185-218.
- Tanrıverdi, B. ve Apak, Ö. (2013). Görsel okuryazarlık üzerine bir içerik analizi. *Eğitim Fakültesi Dergisi 26 (1)*, 267-293.
- Tillman, D. (2000). *Living values activities for young adults*. USA:Health Communications Inc.
- Türkan, M. (2015). *Türkiye’de din eğitimi alanında yapılan lisansüstü çalışmaların içerik ve yöntem açısından incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Rize.
- Ulusoy, K. (2007). *Lise tarih programında yer alan geleneksel ve demokratik değerlere yönelik öğrenci tutumlarının ve görüşlerinin çeşitli değişkenler açısından değerlendirilmesi* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Ulusoy, K. ve Dilmaç, B. (2012). *Değerler eğitimi*. Ankara: Pegem Akademi.Ulutaş, F. ve Ubuz, B. (2008). Matematik eğitiminde araştırmalar ve eğilimler: 2000 ile 2006 yılları arası. *İlköğretim-Online, 7(3)*, 614-626.
- Yazıcı, M. ve Bekereci, Ü. (2015). Fen bilimleri eğitimi alanında 2012-2014 yılları arasında yapılan doktora tezleri üzerine istatistiksel bir araştırma. *KSÜ Sosyal Bilimler Dergisi, 13(1)*, 263-275.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.